

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV KOMPETENTLILIKNI SHAKLLANTIRISH ASPEKTLARI

Musratova Zilola Ulug'bekovna

Toshkent Tibbiyot akademiyasi "Pedagogika va psixologiya" kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada jahonda bo'lajak o'qituvchilarda kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning interfaol texnologiyalarini ishlab chiqish, integrativ ta'lim muhitini yaratishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *kommunikativ, kompetentligi, mutaxassis, yangi-usul, kompetensiya, talimiy kamchilik.*

Annotation: *This article focuses on the development of interactive technologies for the formation of communicative competence in future teachers around the world, the improvement of pedagogical mechanisms for creating an integrated learning environment.*

Keywords: *communicative, competence, specialist, new method, competence, lack of training.*

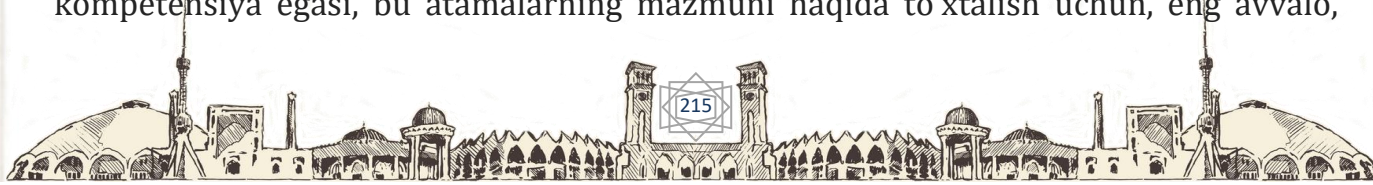
Аннотация: *Данная статья посвящена развитию интерактивных технологий формирования коммуникативной компетентности у будущих учителей во всем мире, совершенствованию педагогических механизмов создания интегрированной среды обучения.*

Ключевые слова: *коммуникативный, компетентность, специалист, новый метод, компетентность, недостаток обучения.*

Bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetentligini shakllantirish muvaffaqiyati, kasbini san'at darajasiga olib chiqib, o'nlab, yuzlab shogirdlar tayyorlaganligi uchun berilgan unvondir. Yoki ma'lum bir dunyoga yangi ko'z bilan qayraydigan, uddabiron, ishning ko'zini biluvchi, buyuk kelajagimiz poydevorini quruvchi va yuksaltiruvchi mutaxassis kadrlarni tayyorlash Respublikamiz pedagoglari oldida turgan eng muhim va mas'uliyatli vazifadir.

Pedagog o'z ixtisosligi bo'yicha ta'lim va tarbiya ishlari yuzasidan jamiyat oldida mas'uldir. U muntazam ravishda o'z kasbiy tayyorgarligini takomillashtirib borish bilan birgalikda o'qituvchi, muallim, ustoz, tarbiyachi, pedagog huquqiga ega bo'lishi, aniqrog'i, kommunikativ kompetensiya egasi bo'lishi lozim. Endilikda o'qituvchi uchun o'zi tanlagan kasb, fan, mutaxassislik borasidagi amaliy va nazariy bilimlarni puxta egallash kamlik qilib qoldi. U har qanday vaziyatda ta'lim-tarbiyani yangi-yangi usul va metodlarini o'z faoliyatida qo'llay olishi, bir so'z bilan aytganda, kompetensiya egasi bo'lishi lozim.

"Kompetensiya" tushunchasi, kompetensiya nuqtai nazaridan yondoshuv, kompetensiya egasi, bu atamalarning mazmuni haqida to'xtalish uchun, eng avvalo,

asrlar davomida shakllangan bu boradagi milliy an'ana va qadriyatlarga e'tibor qaratamiz.

Bizning yurtimizda biron-bir kasbkor egasi o'z kasbini mahorat bilan egallab, uni shogirdlariga o'rgata boshlasa, uning nomiga mazkur kasb atamasini qo'shib atay boshlaganlar. Mosh tabib, Omon tabib, Oboqul kulol, Latif sartarosh, Murodjon hofiz, Mamatoy temirchi yoki Mamatoy aka pichoqlari va hokazo. Bu e'tirof aynan shu odamning ma'lum bir kasb egasi bo'lganligi uchun emas, balki yuksak hudud aholisining biron-bir kasb bilan shug'ullanishi ham ana shunday e'tirofqa yuksak muvaffaqiyatlari orqali erishganliklari dan dalolat beradi. Chust pichoqlari, Chust do'ppisi, Rishton kulollari, Urgut kulollari, Samarqand nonvoylari, nonlari va hokazo. Bu albatta, o'z kasbkorini uzluksiz rivojlantirib, ko'p yillar mobaynida elga xizmat qilgan kishi yoki kasbkor egasiga yoki jamoaga berilgan e'tirof, vakolat, ishonch – amonaviy va ilmiy til bilan aytadigan bo'lsak, kompetensiya ekanligini sezib olish qiyin emas. Xalq san'ati borasida ham shunday fikrlarni aytish mumkin, ammo kasbning oliy darajaga ko'tarilishi, bu kompetensiyadan balandroq malaka – mahoratdir. Abdurahim Dorboz, Tursunboy polvon, Mamat o'qituvchi, Mamat domla va boshqalar.

Kommunikativ kompetensiya – o'qituvchidan to'laqonli muloqotchanlikni talab etadi. Har qanday vaziyatda talaba va jamoa a'zolari bilan ijobiy munosabatda bo'lishni taqozo etadi.

Ta'limiy mazmundan, vaziyatdan, holatdan kelib chiqib, har qanday o'qituvchining maqsadi auditoriyada "Rivojlantiruvchi muhitni" yaratishdan iborat. Ya'ni:

- talabalarga faoliyatga undovchi motivatsiya berish;
- talabalarni mustaqil ishlatish, o'quv faoliyatiga undash orqali tushuncha va tasavvur va ko'nikmalarni shakllantirish. Kerakli ma'lumotlarni qidirish, o'z faoliyati loyihasi va uning amaliyotga tatbiq etish, ish maqsadini anglash va natijaga ma'suliyat bilan yondashish;
- talabalar tomonidan mavzuni, maqsad, vazifalarini murakablik darajasini, shakl va usullarni mustaqil ravishda tanlash;
- talabalarni loyiha ustida guruhlarda ishlashga o'rgatish mavzu va muammolarni aniqlash, vazifalarni taqsimlash, rejalash tirish, bahs-munozara natijalarini muhokama qilish va baholash.
- talabalarni turli xil shakldagi munozaralardagi ishtiroki.
- talabalarda o'z harakatlarini tartibga solishni shakllantirish.
- baholash tizimi orqali talabalar o'z bo'lg'usi natijalarini takomillashtirish, o'z darajalariga va natijalariga baho berib, ularni yanada takomillashuviga erishish.

Zamonaviy o'qituvchining asosiy kompetensiyasi:

1. O'z "ta'limiy kamchiliklari"ni mustaqil tuzatib, talabalar bilan birga o'qishni bilish.
2. Talabalarni mustaqil faoliyatini rejalashtirish va tashkil etishni bilish.

3. O'quv jarayonini sahnalashtirish bunda turli xil faoliyat usullaridan foydalanish, ularga talabalarning moyilligi va qiziqishiga qarab ishlarni taqsimlash ko'nikmasiga ega bo'lish.

4. Tadqiqotchilik tafakkuriga, talabalarda tadqiqotchilik ko'nikmasini tashkil etishni bilishi kerak.

5. Talabalarni yutuq va rivojlanishlarini baholash tizimi dan foydalanish.

6. O'quv jarayonida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish ni bilish.

7. Dars jarayonida suhbat va bahs-munozara olib borish, talabalar o'zlari hojlab aytmoqchi bo'lgan fikr, qarash va munosabatlarini bayon eta olishlariga yo'naltirilgan muhit yaratish. Nafaqat talabalar bir-birlari bilan balki, o'qituvchi bilan ham shaxsiy qarash va munosabat, tanqidlarni tahlil qilishlari kerak.

Davlat tomonidan tavsiya etilgan umumiy ta'lim modelining instrumental qismi, ya'ni qo'llanmalar tayyorlash bo'limi alohida qayta tashkil etishga molik. Chunki o'qituvchining bugungi kun talab darajasidagi tayyorgarligi masalasi shunga bog'liqdir. O'qituvchi faoliyatining ilmiy-metodik ehtiyojlari turli yo'nalish va sohalaridagi ta'lim maskanlariga moslashtiriladi.

Oliy pedagogik ta'lim tizimida qo'llanib kelinayotgan mavjud model qolipi barcha uchun umumiy hisoblanadi. Uning talablari omma uchun tushunarli bo'lishi ko'zda tutilgan. Qo'llashda esa aniq reja va maqsadlar belgilab olinadi. Umumiy model qolipi bilan cheklanib qolmay, balki instrumental-model andozasini ishlab chiqish zamon talabidir. Bu yangi model tizimida o'qituvchi-murabbiyning vazifalari, kompetentligi, ilmiy tadqiqotlar, ilmiy-nazariy metodlar, ijtimoiy-pedagogik, madaniy-ma'rifiy masalalar, tashkiliy, boshqaruv va taraqqiy etishni yo'naltirish masalalari o'z aksini topishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Бермус А.Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании. www.eidoc.ru. 2005, 09, 10.

2. Лебедев О.Е. Компетентносный подход в образовании. www.nekrasovepb.ru

3. Зимняя И.А., И.А. Ключевных. Компетенции – новая парадигма результата образования. quality.petrso.ru

4. Дружилов С.А. Профессиональная компетентности и профессионализм педагога. Психологический подход. Сибирь. Философия. Образование. Альманах. С.О.РАО. ИПК, г., Новокузнецк –2005. № 8.

5. Ахмедова, М., Аскарлова, Н., & Анварова, Д. (2022). Замонавий таълим тизимида касбий коммуникатив компетентлиликнинг моҳияти ва тузилмаси. Общество и инновации, 3(2/S), 47-51.

6. Umarova, S. (2021). Yoshlarda hadislar yordamida sabr toqatlilik hususiyatini shakllantirish.

7. Мелибаева, Р. (2021). Тиббий психодиагностиканинг методологик муаммолари.

8. Нарметова, Ю. (2022). Психосоматик беморларда эмоционал-невротик бузилишлари ва уларга психологик ёрдам кўрсатишнинг ўзига хослиги. Общество и инновации, 3(2), 64-71.

9. Нарметова, Ю. К. (2022). ПСИХОСОМАТИК БЕМОЛЛАРНИНГ ПСИХОЭМОЦИОНАЛ ХУСУСИЯТЛАРИ. INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL, 3(2), 21-28.

10. Sharapova D.B. (2022) KASALLIKKA MUNOSABATNI SHAKLLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI PSIXOLOGIK OMILLAR. "International scientific-online conference FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCE" (2022)

11. Д.Б.Шарапова ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ «СИНДРОМА ДОМОХОЗЯЙКИ» Сборник статей XVII Всероссийской научно-практической конференции с международным участием «Практическая психология образования XXI века: Цифровые технологии на службе педагогики и психологии» КОЛОМНА-2021.

